

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Hajnal-utca 2.
hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.
SZERKESZTI
BOGDÁNYI MÓR

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.
Félévre 4 " "
Negyedévre 2 " "
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Egyetemes gyűlés.

Egyházi ügyeinkben a rendezetlenségek által előidézett zavarok nem hogy csökkenének, de mindinkább szaporodnak. Ez oly ellenmondást nem tűrő tény, a melynek a szomorú igazságáról Trefort vallásügyi miniszter ur alaposan meg van győződve. Hiszen a miniszter valóságos ostromnak van kitéve ez vagy amaz állapotok rendezése tekintetéből; levelek sőt táviratok érik egymást, a melyek felmerült viszályok elsimitását vagy elintézését sürgetik és kérelmezik.

Meg is adjuk az elismerést a miniszter ur buzgó törekvéseinek, hogy egyházi ügyeink rendezetlen voltából eredő zavarokon hatáskörében lehetőleg segíteni igyekszik. Legutóbbi rendelete is, az anyakönyvek tárgyában, egyházi ügyeink visszasságának némi elegyengetője kíván lenni. De ezen intézkedésen kívül is egyházi ügyeink rendezésének kérdésével Trefort ur ugyszólván állandóan, valóban jobb sikerre méltó buzgósággal foglalkozik.

Bizonyára nem a miniszteri intézkedések jó intenczióin mulik, hogy a helyzet — a helyett, hogy kedvezően változnék, a régi mederben, a régi állapotok képét mutatja ma is. Az egyházi ügyeinkben buzgolkodó kultuszminiszter tán már belátta, s ha még eddig nem, okvetetlen be fogja látni, hogy e téren panaszolt és sajnosan érzett bajainkon nem rendeletekkel, nem ideiglenes intézkedésekkel, nem csak bizonyos részleteket érintő utasításokkal lehet segíteni, hanem radikális, a mai állapotokat alapjában megváltoztató és szervező reformok oldhatják meg csak a mi egyházi kérdésünket,

Reformok az egyházi autonomiának elfogadott, és már eddigelé minden vallás felekezetre kiterjesztett elvei alapján. Vagyis a magunk egyházi ügyeit helyesen, szabatosan a kor kívánalmainak megfelelőleg csak önmagunk intézhetjük el.

Trefort miniszter ur kétségkívül belátja már, hogy a zsidó egyetemes egyházi congresszus megelőbbi összehívása elodázhatatlan, mert a szervezet mai alakjában s a mai alapokon tarthatatlan és csak szaporítja a létező bajokat.

A központi iroda sem organizáló sem adminisztrációs munkáságra nem képes. Egyik elnöke tehetetlen s hiányolja a sikeres működés főfeltételit, a kellő szellemi képességet; a titkárjának pedig a munka kedv teljes mértékben hiányzik. Mig az orthodox iroda vezérlete oly kezekben van,

a hol a merev anyagiság az irányadó szempont minden intézkedésnél.

Nem akarunk rekriminálni: nem ismételjük az irodákról a lapokban már ugy is elégszer elmondottakat. Arra utalunk csupán, hogy ha az irodákban meg volna is a szervező és javító erő tevékenységének minden feltétele, velük és általuk változtatni egyházi bajainkon a vallásügyekben általánosan elfogadott autonomia elviből kifolyólag sem lehetne.

Kongresszust kell összehívni mielőbb; hadd küldje föl minden község a maga képviselőjét s hadd nyerjen a zsidó egyházkérdés a zsidóság egyeteme által teljes és végleges megoldást. Azt kívánja az autonomia szelleme; az autonomiáé, a melyet a zsidó egyházra kiterjeszteni maga a kormány is szükségesnek ismerte el pár honappal ezelőtt.

Lám, a szerb egyházi kongresszus összehívása már bevégzett tény. A szerbeknek megengedi a kormány egyházi ügyeik autonom rendezését. Pedig ott a kongresszust politikai okokból nem lehetett eddig összehívni; ott az autonomiát politikai okokból kellett felfüggeszteni. Ellenben nálunk egyházi autonom szervezetünket politikai okok sem nem gátolták, sem nem gátolják. Ellenkezőleg: részben az emancipációs törvény, részben a zsidóságnak 1867 óta való politikai és társadalmi szereplése az egyházi autonomiának a zsidó vallásra való kiterjesztését részben politikai okokból is teszik szükségessé, a mellett, hogy ez az általános jegegyenlőség szempontjából is helyesen indokolt.

Trefort fölvilágosult szelleme, objectiv méltányossága és tapasztalt eszélyessége mindezt kétségkívül belátja már. S ha a létező zavarokat tekintti, s azok okait behatóbban vizsgálja, már tudatára jött az általunk annyiszor követett egyetemes egyházi kongresszus összehívása halaszthatlan szükségének.

Ott, a hol egy a miniszter által iskolai czélokra kiutalványozott 50 forintot az egyház község nyugtázni nem képes, mert ugy az orthodox, mint a neoleg előljáró nem tartja magát a nyugtázásra illetékesnek a hitközség statuquo-szerűsége miatt; ott a hol az ilyen ugyszólván mindennapi eset, s a hol ehhez hasonló számtalan példa van; ott a hol a miniszter a zsidó anyakönyvek vezetése körül tapasztalt hiányosságok okát épen az egyházi községek szervezetlenségében találja; ott már a józan logika mondja, hogy a létező minden bajok forrásául szolgáló szer-

vezetlenséget kell megszüntetni és akkor minden ebből eredő abnormis állapot egyszerre és magától megszűnik.

Ha pedig bár ki is veti fel a kérdést, hogy ezen szervezatlenség tehát miképpen és mi utakon legyen megszüntetve, mindenkinek csak egy válasza lehet e kérdésre, hogy: kongresszus útján.

És mert a zsidó vallás bevett és elismert vallás, és mert a vallás alapelvei az állami és társadalmi törvényeket támogatják, azokról el nem térnek, és mert a zsidóságnak sem egyházi sem politikai működése államellenes célszándékokat fel nem tételez, sőt az államnak a zsidóság részéről tett szolgálatai többször nyilvánosan elismertettek a kormány részéről is: mindezekből önként következik, hogy az egyházi viszonyok autonóm rendezésének első feltétele az egyetemes kongresszus összehívása.

Az 1876-ki kongresszus ellaborátuma ma már csak történelmi értékű, de ez ellaborátum irányelvei szolgálhatnak alapul az új kongresszus munkásságához, mely hogy a viszonyokat gyökeriben megfogja és kedvezően fogja megváltoztatni, nem csak erős óhajtása mindanyunknak, de erős hitünk és erős meggyőződésünk. És hogy a fentebiek folytán Trefort ur nem is fog késni az e tekintetben való kezdeményezéssel, van okunk az ő tapasztalt erélyességétől várni és reményleni.

Montefiore Mózes.

Az ember- s felebaráti szeretet egyik legnagyobb hőse, Montefiore Mózes, meghalt. Az emberszeretnek vannak hősei és bajnokai, kik zajtalan tevékenységükkel ép. oly nevezetes befolyást gyakorolnak a világesemények fejlődésére mint a harczmezők daliás vitézei. Montefiore Mózes hős volt, mert nem rettegett az útjába gördített

akadályoktól és bajnoka volt a humanizmus ügyének, mert egész életét annak szentelte. A hol nyomort látott, segíteni sietett, az üldözötteket védte és a szenvedőket gyámolította. Egész élete e dicső munkának volt szentelve; kora ifjúságától kezdve egész a sirig tántoríthatatlanul küzdött egy eszméért: a testvériségért.

Montefiore Mózesrel ama csodálatos férfiak egyike szállott a sírba, kik felekezetük iránt való lángoló lelkese-
dés mellett ugyanannyi szeretettel csüngnek az ezen felekezet keretén kívül álló felebarátokon is. És e véghetetlen emberszeretetből merítette azt a hősiesség batoritását, melylyel ő az emberiség sárba tiport jogait a fanatizmus zsarnoksága ellen védelmezte. Fáradozásaiért nem várt elismerést, nem keresett kitüntetést; csak az igazság diadala volt a cél, mely szeme előtt lebegett.

Montefiore zsidó volt; és habár első sorban hitroknait segítette, kik a legnagyobb és legigazságtalanabb üldözéseknek voltak kitéve, nemes érzelmeinek jótékony hatását nem zsidók is élvezték. A zsidók üldözése mindenütt az elvakított tömeg vandalizmusának kifolyásaként mutatkozik. Az üldözés megszüntetése tehát egyértelmű a tömeg felvilágosításával. Ily értelemben Montefiore az emberiség kulturális haladása tekintetében is hervadhatatlan érdemeket szerzett. A zsidóság ő benne megtestesülve látta a gondviselést, melyhez a legnagyobb veszedelemben, mint a végső segélyforráshoz feltekinteni szoktak. És Montefiore mindig megfelelt e gondviselés szerű hivatásnak. Nagy alakja méltán sorozható a történelem ama félistenei közzé, kiktől a kortársak fényt és világságot nyernek. Élete vigasztalást nyújtott a csüggedőknek és cselekedetei buzdítólag hatottak a lomhákra. Valóságos bibliai alak volt, patriarka, kinek neve és dicsősége mondákban száll atyáról fiúra.

Montefiore antik jellem volt, daczára, hogy e század embere. És ez a mi századunk dicséretére válik, mert mindennél eklatansabban bizonyítja, hogy a tizenkilencedik században sem halt ki a legmagasabb idealizmus

TÁRCZA.

A fürdők és a fürdőzés.

(Saison tárcza.)

Hideg — juliusi nap van. A könnyű lüszter kabát helyett nehéz posztó feöltöben tünődöm el, vajjon nem sajtóhiba-e a kalendáriumban a julius — október helyett? És jól begombolkozva teljes elégtételemlre szolgál, hogy magyar zsurnalisztának szült a balsors, mert — Isten ugyse — nem adom száz forintért, hogy egy krajczárom sincsen.

Ha t. i. száz forintom volna, én is fürdőbe mennék, a mi nagy baj lenne gyöngye idegeimnek, mert a külföld fenyves erdősegeiben a hajnali séta legalább is egy hat heti reomával tenne gazdagabbá, ha meg nem mennék külföldre és beérném a Bodnár uszodájával, ott ellopnák a száz forintomat a külön kabinomból.

Hát mégis jó, hogy nincsen száz forintom.

*

Hja: a két véget között van az aranyos középút — fogják olvasóim mondani. A Bodnár uszodája és a külföld fenyvesei között nem szabad a magyar fürdőkről sem megfeledkeznünk.

Magyar fürdő? kérdezzenek csak meg egy törülmetszett gentry embert, egy lelkes antiszemitát, a ki bajusz helyett is a szent haza nevét hordja a száján s a kinek

a szive telides teli van honfi bubánattal; — kérdezzék csak őt meg, mit tart a magyar fürdőkről.

Például Balaton Fűred hogy tetszik neki?

Tudják mit felel rá? Azt, hogy:

— Fűredet már nem lehet kiállni. Sok benne a zsidó.

De hát a regényes Tátra Fűred?

— Az is el van zsidósodva egészen.

És Szliács, kitűnő fürdő?

— Zsidók dominálják.

Tessék. A szent haza nevét köpködő honfibanatos sziv, hogy tele van keserűséggel, mert a magyar zsidóság fürdik. Még is minduntalan azt emlegeti, hogy nem költ a zsidó.

*

De ne ne tréfáljunk. Az antisemitizmus addig megyen oktalanságában, hogy panaszra fakad a magyar fürdők elzsidósodása ellen. Pedig hát mit jelent az, hogy sok a zsidó a magyar fürdőkben?

Azt, hogy a zsidóság itthon szerzett pénzét itthon költi el. Azt, hogy a zsidóság munkája után áldoz a tisztességes és hasznos szórakozásra és azt, hogy üdülést, egészséget, szórakozást keresve is, e magyar haza kincseit teszi kincsesebbé: magyar fürdőket keres föl, daczára az e helyeken nem egyszer elég élésen nyilatkozó antisemitizmusnak.

Az antisemita vádaskodásoknak a zsidóság magyar fürdőzésében rejlik egyik hatalmas czáfolata. A tettet

utáni törekvés. A nagy halott idealista volt a szó legnemesebb értelmében és akik a zsidóságról azt állítják, hogy nem képes ideálok iránt lelkesedni, azok tekintsék életét és működését annak a nagy filantropának, a kinek lényében a zsidóság faji jellegének minden vonása mélyen be volt vésve.

Montefiore igen előkelő történelmi nevezetességű család ivadéka. A nagy halott egyik öse Jehuda ben Halevi, a zsidóság legnagyobb költője — volt. A mi tehát a nemességet illeti, bátran állíthatni, hogy Montefiore a világ egyik legrégebb nemesi családjából származott, mert hisz tudvalevő dolog, hogy a Levi törzs bibliai nemességgel volt felruházva . . .

Montefiore 1784. született. Szülei jómodu kereskedők voltak, kik a spanyol üldözések elől Angliába menekültek. Az első oktatást otthon a szülői háznál nyerte. Később iskolába járt, de már korán kilépett, hogy atyja üzletében részt vegyen. E közben a francziák támadást terveztek Anglia ellen, a mi a fiatal Montefiorét arra készítette, hogy az üzleti helységet a harczmezővel felcserélje. Mint önkénytes részt is vett a francziák elleni hadjáratban, a hol kapitányi rangot nyert. Később lemondott a katonai pályáról és ismét kereskedő lett. Ő volt egyike azon 12 kereskedőnek, kiknek a börzén szabad adas-vevés engedélyeztetett. Szép és imponáló alakja közkedveltségűvé tette őt a börzén, a hol csakhamar az általános bizalom felé fordult. Huszonnyolcz éves korában esküdött meg a londoni zsidók legelőbbkelőbbjének leányával Kohen Judittal.

Hú élettársa ötven éves együttlét után 1862. szeptember 25-én halt meg. Montefiore felejthetetlen hitvese emlékét azzal tisztelte meg, hogy a temetkezés helyén — Ramsgatban — kollegiumot allapított, a hol rabbinusok imádkoznak és Kohen-Montefiore Judit emlékét minden évforduló alkalmával ünneplik. Az a mauzoleum, melyet szeretett hitvese részére épített hú utánczása a Palesztin-

szóra lefordítva, azt a czáfolatot őszinte hazafiságnak hívják.

*

Tény az, hogy magyar fürdőkben egyre kevesebb a magyar, a magyarságot túlnyomó részben a magyar zsidóság képviseli bennük, mert a mi fürdőző nemesség és főnemességünk külföldre menekülnek.

Nem mint ha ott jobb volna a víz, egészségesebb a levegő; hanem mert a külföldi fürdőknél van megengedett kártya barlangjuk.

A mi gentrynk aztán tárczájának megrongált egészségét oda megyen regreszizozni.

Va bank.

És izzad a fenyves és uszás mellett kegyetlenül, hogy az a játszó terem jóformán nem egyéb száraz — gőzfürdőnél.

*

Megengedjenek nekem, ha — fürdőkről és fürdőzésről szólva, egy kis összehasonlítást teszek a fürdőző gentry és a fürdőző zsidóság között.

Magam hallottam »nemes« asszonyokat, a mint kifakadnak haraguknak nagy voltában, hogy — az botrány — mondják, milyen luxussal öltözködnek ezek a zsidók. Maholnap meg nem lehet őket tőlünk különböztetni.

Hát bizony fürdőn így van ez. Nagy a fényezés, a mi hiba, de nem emancipálhatja magát alóla senki sem, Hogy aztán a magyar gentry megkülönböztesse magát a

ban még most is látható Rakhel sirjának és Angolország legérdekesebb épületeinek egyike.

Montefiore házassága által a Rothschild családdal sógorságba jött. Négy évvel házassága után, 1828-ban neje társaságában egy utazást tett Palaestinába, s ez utazás benyomásai csak növelték benne a ragaszkodást hit-rokonaihoz. 1837-ben a királynő által sheriffé nevezetett ki, és ő felsége azon alkalommal, midőn először tett látogatást a Cityben, lovaggá ütötte őt. Arra a hirre, hogy Tiberiast a földrengés elpusztította, másodsor is a szent földre utazott, ámbar ott akkor a pestis rettenetes pusztitást vitt véghez. Bőkezű adakozásai nemcsak a nyomor enyhítésére voltak szánva, hanem arra is, hogy a zsidókat a földmivelésre és iparos foglalkozás üzésére buzdítsa. Nehány év mulva még nagyobb faladattal kellett megküzdnie. Damascusban egy Franciscanus barát titokteljes eltünése, az ottani vakbuzgó lakosságnál felélesztette a régi mesét a zsidók véráldozatairól és a hatóságok teljes szigorát éreztették a zsidókkal barbár igazságszolgáltatásuknak. Sir Mozes, Crémieux társaságában utazott Damascusba, Alexandriába és Konstantinápolyba, hogy Mehemed Ali királynál és a szultánnál közbenjárjon szerencsétlen hitsorsosai érdekében, Fáradozásainak meg is is volt a kívánt sikere, mert a szultán egy fermánban megtiltotta, hogy jövőre hasonló vádat emeljenek. Az orosz kormány szigorú rendeletei a zsidókra vonatkozólag szintén arra birták, hogy 1846-ban Szent-Pétervárra utazzék, s ott kihallgatást nyerve Miklós czárnál, kieszközölte azon rendeletek visszavonását. Visszatérte után a királynő baronetté nevezte ki. 1854-ben ismét Palaestinába ment és saját adományai, valamint az általa nagy buzgalommal gyűjtött adakozásokkal enyhítette az inséget. 1858-ban Rómában vetette magát közbe az európaszerte ismeretes Mortara ügyben, anélkül azonban, hogy itt fáradozásait a kívánt siker követte volna.

Midőn 1863-ban Marokkóban üldözték a zsidókat, mindenekelőtt a spanyol királynő pártfogását eszközölte

zsidótól, akár itthon fürdik akár külföldön, egyenlő luxus mellett szórja a pénzt, mint a polyvát. A borra-
valók prédálásában keresi a „magyar“ név dicsőségét.

És mialatt egy forintot ad a szobaleánynak egy pohár vizért, szidja a nagy adókat, a mik mellett tönkre kell menni okvetetlenül.

Az bizonyos. De hogy minden adó mellett a borra-
való a legnagyobb adó, ezt nem lehet elvitatni; valamint tény az is, hogy a gentry anyagi pusztulását a fürdőzés alatt kifejtett pénz pocskékolás sietteti.

És ismétlem, ez a tékozlás csak azért van, hogy megkülönböztesse magát a zsidótól, a mi örvendetes bizonyosság annak, hogy a zsidó és a magyar erősen asszimilálódik, mert már jóformán csak azon lehet a kettőt a fürdőn megkülönböztetni, hogy kettőjük között a zsidó — még inkább tékozol.

*

Nincs szabály kivétel nélkül. A magyar közép osztály nagyobb része nem úz antiszemitaságot, nagyon tisztességes, bölcs és valóban fentartó eleme a magyar állam oszlopának.

Fürdőzik ez is és magyar fürdőket keres föl, megösmarkedik ott a magyar zsidóság műveltsége, eszélyessége, kifogástalan modora és józan gondolkozásával.

Érintkeznek és össze vegyülnek. Egy társaság és egy társadalom válik belőlük. Szeretet és barátság fejlődik az ismeretségből. Kölcsönös megismerés az ösmarkedésből

ki és egy angol fregatt fedélzetén, melyet a kormány ki, bocsátott rendelkezésére Mogadorba s onnan a fővárosba sietett. Sidi Mohamed sultán által nagy kitüntetéssel fogadtatva kieszközölte, hogy ez a keresztények és zsidók oltalmára egy fermánt bocsátott ki. Már agy korában 1866-ban, ez uttal hatodszor ismét Palaestinába utazott, hogy a cholera és a sáskák által sanyargatott hitsorsorsai inségén segítsen. Áldozatkésztségét és bőkezűségét keresztény és zsidó egyiránt érezte s neve mindig az elsők között volt olvasható, midőn valami humanitarius czélt kellett előmozdítani.

A nagy filantrop utolsó perceiről a következőket írják a lapok: Montefiore Mózes teljes öntudattal birt egész az utolsó lehelleteig. Halála inkább elalváshoz hasonlított. A beteg utolsó perceiben megkérte a körülötte levő rabbit, dr. Löwet, hogy ez a szokásos imát mondja el és miután a rabbi az imát bevégezte, Montefiore »Ament« rebegett. Erre elfordult és egy mély sohajjal lehelte ki életét.

Szerdán, f. hó 15-én kezdett betegeskedni és 25-én szélhűdés érte, melynek következtében 28-án délután megkezdődött a halálos küzdelem. A két utolsó óra alatt Montefiore buzgón imádkozott. Rokonai és összes cselédei voltak körülötte, mikor behunyta szemét. A hagyatékot öt millió font sterlingre becsülik; a végrendelet végrehajtói Sebag, lord Rothschild, Cohen Arthur és dr. Loewe; a végrendelet tartalma még ismeretlen. Montefiore utolsó tollvonása az volt, hogy aláírta a Beatrice hercegnő részére vásárlandó nászajándékra szükséges checket.

Az antiszemita párt jövője.

Az a kérdés merül fel most, miután az antiszemita pártban a veszekedés kiütött, hogy milyen lesz e párt jövője? Mit fognak csinálni ezentul és van-e kilátás arra, hogy a parlamenti vi-

S az egymás becslésnek ez összefonódó szálai többet ártnak az antiszemitizmusnak, mint ezer hirlapi vezérczikk.

Azért teszik okosan és helyesen a zsidók, mikor magyar fürdőket keresnek föl. Mert ha a munka különfélesége, a foglalkozások ellentétes volta távol tartja őket a társadalom egyéb rétegétől, a szórakozás egyesíti vele. A fürdő az, a hol a magyar névre méltó művelt magyar elem maga dönti meg a félbolondok és zajongók által mesterségesen emelt válaszfalakat, és nem lát idegent a zsidóban, csak embert és jó barátot. S ez a kölcsönös összeolvadás nagyobb kincset érő, mint mikor egy gentry ottan valóban a roulette bankot sprengolja.

*

Hanem azért a meghasonlott antiszemita apostolok egyike mégis azt panaszolja, hogy a magyar fürdő elzsidósodik; ők már nem mehetnek se Füredre se Szliácsra se a Tatra hegység közzé.

Nem is nekik való hely az?

Menjenek ők csak a — Lipótmezőre és kérjék meg Vaskovicsot, hogy rendezzen be nekik egy kis — fejuhany készüléket.

Tán még meg is gyógyul tőle, a melyik nem gyógyíthatatlan.

Nemo.

tákra, hogy a törvényhozásra oly befolyást gyakorolnak, mint eddig?

Mi azt hisszük, hogy az antiszemita urak szerepüket teljesen lejátszották. A mi ezután következni fog, az a végmegsemmisülés processzusának egyes fazisa lesz.

A közönség, mely eleinte azt hitte, hogy az antiszemitizmus tisztességes elvekből indul ki, most már meggyőződött, hogy a zsidóellenes mozgalom az elvtelenség, a becstelenség, és dologtalanság kétségbeesett nyomorultjainak találmánya arra a czélra, hogy elv, tudomány, becsület és munka nélkül is lehessen megélni. A közönség lassan tud kiszabadulni a zsidók körül furfangosan szőtt misztikus rémlátványok hatása alól, de hallassan halad is előre a jobb meggyőződés tisztánlátása, mégis alig tévedünk, midőn azt állítjuk, hogy az antiszemita bujtogatók kezeiből az az eszköz kiesett, amelylyel előbb oly gyorsan meghódították a kedélyeket.

Sokat használt e tekintetben a zsidók magatartása is, kik az üldözés dacára sem szüntek meg jó indulattal és testvéri érzellemmel tünni a tévedés boszantó nyilvánulásait. A magyar zsidóság keblében nem akadt egy hang sem, mely az ejtett sérelmeket valamely perfidiával megboszulni akarta volna. Csak az önvédelemre szoritkoztunk, támadást még a leggaládabb ellenségeink ellen sem intéztünk.

Ime ilyen a zsidó boszuálás, miről antiszemita körökben annyiféle rémhistóriákat hazudnak.

De nemcsak passzív magatartásunk, hanem az antiszemita elemek szennyes önzésre fektetett szereplése is sokban hozzájárult a közönség felvilágosítására. Az antiszemita tábor alig mutathat fel egy embert, aki tisztességes politikai pártban szerepelhetne. A kinek a jellemén csorba nincs, annak hiányos az esze és a kinek esze ép, annak a jellemén van sötét folt.

Ez az oka, a miért a nevezett párt alakulásakor is kijelentettük, hogy vagy összeverekedik a tisztességes pártok embereivel vagy a saját körében kiüt a háboru, a mely érdekes leleplezéseket hozhat a közönségnek.

A párttagok közti veszekedés immár csakugyan megkezdődött, és reméljük, hogy azon leleplezések után, miknek már is szemtanui voltunk még fognak következni olyanok is, melyek siettetni fogják azt a véget, melyet minden józan ember az antiszemita pártnak megjósolt.

—d.

Egy félszázad eredményei.

Melyik halad gyorsabban a civilizáció útján: a keleti szláv világ, vagy Magyarország?

E kérdésre ma még könnyű a válasz.

Magyarország eddig gyorsabban haladt. Szinte egyidejűleg indultak: de nálunk a társadalom, Oroszországban állam. A fejlődési mozgalmat nálunk politikai és társadalmi retormátorok indították meg, az irodalom vezette, s így az áthatotta a társadalom legmélyebb rétegeit is. Oroszországban a czárismás kényszerítette fejlődésre az államot. Láncaival fogva vitte magával a társadalmat.

Ujabbán az ellentét hasonlattá kezd átsimulni. Az európeismust, a civilizációt nálunk is csak az állam kezdi képviselni, míg a társadalom vis inertiae-jét vagy

épen antagonizmusát szegezi ellene. Az új nemzedék kezdi lerombolni a réginek műveit.

Három nemzedéke volt a magyarnak ébredése óta.

A nagy nemzedék. Az elnyomatás korának nemzedéke. És a jelen nemzedék: az új alkotmányos aera nemzedéke.

A közbenső nemzedék még legtöbbet megőrzött a nagy nemzedék idealizmusából s adott a nemzetnek egy nagy államférfiut, Tisza Kálmánt. Az új nemzedéknek nincs többé eszméje: csak opportunizmusa. Abból a napból mely negyven év előtt ragyogott a magyar nemzet láthatárán, már csak a veteránok, Jókai, Trefort, Szontágh stb. arczán ragyog egy sugár.

Ugy hozták ezek magukkal realistikus korunkba a negyvenes évek idealizmusának fényét, mint Dante purgatoriumában a meggyújtott fáklyák maguk után vonták a sötétségbe örökké izzó fényvonalukat.

Az ifjú nemzedék lelkéből a tuljózanság realizmusának szárazsága tátong felénk. A kor szelleme az, mely sötét árnyát ráveti ez ifjú arczokra.

A legújabb kor fejlődéséből hiányzik a lelkesedés és idealizmus alapszíne. A modern korszellem sápadt, blazirt arczán nincs meg a hevesebb vérkeringés okozta pir.

S a milyen a kor, olyan a nemzedéke. Az alma nem eshetik messze fájától.

Azért történik, hogy a retrográd irány az új nemzedék soraiból veszi ujonczait. Társadalmunk szabályos fejlődésében támadt zökkenést az új nemzedék idézte fel.

A nagy nemzedék nagyobb volt, nem mint az új, hanem mint létezett bármely korszakban a magyarnak. Ennek soraiban szerepeltek a titánok.

Még a kisebbek is nagyobbak voltak, mint máskor a nagyok.

Igazi óriások, nagyratörő lelkek, valódi férfiak nemzedéke.

Csak e nemzedék lehetett elég szellemi és testi ereje a bámulatos munka végrehajtására.

Csak ez a nemzedék ébreszthette fel és lökhetette el lenállhatatlan hatalommal a haladás útjára a magyart.

A legnagyobb társadalmi átalakulást csak ez a nemzedék hajthatta végre a társadalmi forradalom nélkül.

Politikai forradalmunkat csak ez a nemzedék küzdhetette végig anyagi és erkölcsi megsemmisülés nélkül.

Azon nemzedék, melynek, a toll, a szó és a kard egyenlően dicsteljes fegyvere volt.

Ennek a nemzedéknek volt hite, eszménye, lelkesedése. Teremtő gondolat és alkotó erő felett rendelkezett.

Széchenyi hatalmas szava ébresztette fel a nemzetet. S mikor felébredt, pusztaságban, a nyugoti civilizációtól messzeeső magányban látta magát. Körülötte nagy társadalmi átalakulások mentek végbe. Népek forradalmainak zivatarai viharoztak át világrészünk felett. A modern Európa politikai és társadalmi intézvényeivel már kimagaslott a visszavonuló özönből.

Egész világrészünk fölé fényöv borult. Mintha tüzet fogott volna az atmoszféra.

S a magyar nemzet, mikor felébredt, e fénynél csak saját sötétségét láthatta. A nyugati népek haladásában csak saját elmaradottságának ellentétét szemlélhette.

Nem volt nyelvünk sem: előbb meg kellett teremteni.

Nem volt irodalmunk, művészetünk: mindezt létesíteni kellett. Nem volt tudományunk: előbb tanulnunk kellett.

Magyarország szellemileg és erkölcsileg még Ázsiában volt: be kellett hozni Európába.

A magyar Alföldön nem volt egyéb, mint pusztaság: a pusztának el kellett tűnni, a mocsárnak ki kellett száradnia, a folyamnak hajózhatóvá kellett lenni, a feneketlen sár helyét kő- és vasutnak kellett elfoglalnia.

Budapesten nem volt egyéb, mint a Széchenyi gunyja által megörökített por és sár: Magyarországnak fényes metropolist kellett kapnia.

Magyarországnak nem volt társadalma; csak a hazáját kerülő arisztokrácia, a németül beszélő polgárság, a hazafias, de tékozló, tunya és nyers megyei gentry, s

a misera plebs centribuens, a teljesen műveletlen és koldus parasztság.

Ezt az arisztokracziát hazafiassá kellett tenni, meg kellett vele kedveltetni nyelvünket és a magyar fővárost.

A városi polgárságot, mely mint idegen megszálló hadsereg ép a műveltség és vagyonosság központjait, a városokat foglalta el s vont ki a fejlődésének induló magyar művelődés vonzköréből, meg kellett magyarosítani. Azt az ellentétet, mely polgárság és nemesség közt volt, meg kellett szüntetni. A polgári elemet mesterségesen kellett ápolni. A városokat a magyar ügy számára meg kellett nyerni.

A gentryt, a nemzet magvát, a nemzeti erő letéteményesét ki kellett csiszolni, mint a csiszolatlan gyémántot. A nemzeti vagyonosság és műveltség központjává, fókuszává kellett tenni. A megyei restaurációk, a tyukodi és csengeri ölmos botok gőzköréből világosabb, tisztább, nemesebb atmoszférába kellett emelni.

Azt a gentryt, mely, mint Széchenyi írja a Hitelben, „a korlátlanúságot és betyárságot tartotta szabadságnak, s a nemzet palladiumát nem ritkán kirekesztőleg a magyar tánczra és zsinóros nadrágra állította», s melyet ugyan csak Széchenyi által a Világban rajzolt uriembar jellemezett ki inkább három nap várt Pesten, vagy a jeget törve csónakázott át Budára, hogysem fizessen azon a hidon, habár fényes aczélből lenne is. És ily gentry van most is elég.

A magyar társadalom nagy erőfeszítésekre volt képes; de nem a folytonos hatadásra: most kezd ellankadni.

A parasztságot a szolgaság állapotából ki kellett ragadni, Szabad birtokossá, a magyar állam és társadalom alapjává kellett tenni.

A kasztokra osztott feudális, elmaradt társadalomból demokratikus társadalmat kellett alkotni — demokrácia nélkül.

Középosztályt kellett teremteni — a középosztály alkalmas elemei nélkül.

Társadalmi forradalmat kellett végrehajtani — e forradalomnak általánosan érzett szüksége nélkül. Modernné, európaivá kellett tenni a magyar nemzetet — erősen érzett vágy nélkül.

Egy csomó idealista által kellett vezetetni a magyart — ennek az idealizmushoz való vonzalma nélkül.

Az európai népek solidaritásba kellett vonni, e solidaritásra való hajlama nélkül.

Civilizációt kellett teremteni, a civilizáció létfeltételei nélkül. Nagy átalakulási processust kellett befejezni — annak megkezdése nélkül.

Formákat kellett létesíteni — tartalom nélkül.

Valóban a magyar társadalomnak nem volt még anyagi és erkölcsi tartalma a kiszemelt átalakulási mintákhoz.

A nagy nemzedék mégis létesítette szinte a lehetlent. Nem oldotta meg minden feladatot. Végleg nem oldott meg egyet sem. De jól kezdte a legtöbbnek megoldását.

Létesítette a parlamentarismust is, a nélkül, hogy azt előlegesen a néhány doctrinair idealistán kívül valaki, akár Kossuth is, annál kevésbbé a nemzet, követelte volna.

Népkepviseletet teremtett — nép nélkül.

És mindezt megcselekedte azon óriási akadályok daczára, melyek előtte feltornyosodtak, Az állam, s az ezt képviselő kormány ellenségeskedése és nyílt erőszakának daczára. A politikusok, szónokok, írók, művészek, költők e nagy nemzedéke művészi anyagnak tekintette a nemzetet, melyet saját céljai szerint gyurhat, hogy nagy és kulturnépet teremtsen belőle.

Mert a népek műveltségük arányában nagyok és hatalmasak.

Ha a következő két nemzedék is a nagy nemzedék nyomain haladt, minden politikai katasztrófánk daczára, társadalmilag megvalósítottuk volna nemzeti céljainkat. Kultura s magyárosodás terén már ott volnánk a hol a nemzet létkérdése többé nem jöhetne szóba.

A magyar társadalom azonban mindig gyenge volt. Nincs actió-ereje, csak passivitása. Ellen tud állni, de nem tud hódítani.

Csak kényszerítve megy előre: akár a nagy szelle-

mek erkölcsi, akár a kormányok anyagi hatalma ragadja magával.

Nem szereti az eszmét, fárasztja a gondolat. Nagy dolgokat tud végezni, ha felizgatják, de nagy pihenőket is tart, ha nem sarkalják.

Miután a nagy nemzedék s alkotmányunk helyreállítására óta a kormányok előre vitték, most fáradtan kezd elmaradozni. Lankad, csak czipelteti magát.

A finn-ugor és az árja vér még küzd a magyar fajban. Nem tud még egészen nyugatíva, miután már rég megszűnt keletinek lenni.

Pedig minden fajnak szabad ellankadni, csak a magyarnak nem. Minden fajnak szabad a fejlődés útján megállnia: egyedül a magyar fajnak van tiltva ez. Habár valóban elfáradna az erőfeszítésekben, még akkor sem volna szabad pihen e. Mindenkinek fülébe kellene menydörögni: csak tovább!

Ha roskadozva ki akarna állni a sorból, nemzeti missiója kellene, hogy fülébe harsogja előre.

Mindenki más elfeledhetné, hogy a gőz századában élünk: csak a magyar nem. Minden más nemzet nélkülözheti a nemzeti eszmét: csak a magyar nem. Minden más nép szeszélyeket, hóbortokat engedhet meg magának: csak a magyar tartozik folyton a legrövidebb uton előre törni nemzeti céljára.

Mert nem elég, hogy a magyarnak a honi és a keleti szláv fajok eléje ne kerüljenek a civilizáció útján. Ha eléri, sőt ha csak megközelítik: a magyar faj már le van győzve. Ha egyszer a magyar faj csak fölényét is elvesztette, elvesztette egyszermind politikai szerepét. A kulturában való egyenlőség kelet felé annyi, mint a megsemmisülés.

Félszázaddal mindig Oroszország és a szlávok előtt kell járnunk. Külömben a rengeteg tömegek letipornak bennünket. De az állam, a kormány fenn nem tarthatja a fejlődés folytonosságát, ha a társadalom nem segít neki.

A társadalom pedig vagy elbizakodott, vagy vak. Talán mind a kettő.

A chauvinismus akkor szokta leginkább meglepni a nemzeteket, mikor leggyengébbek. A francia nemzet III. Napoleon alatt kérkedett leginkább, mikor hadserege, nagysága, dicsősége, minden csak a papíron, vagy a képzeletben volt.

A magyar nemzet félszázad elforgása alatt nagyobb dolgokat művelt, mint bármely más nép: de elbizakodnia annyi, mint az örvény szélére jutni.

Kérkedni annyi, mint megállni, s megállni annyi, mint elveszni.

A régi Magyarország és az új összehasonlíthatlan. A szabadelvűség és eszmei lendület dolgában a társadalom visszaesett; a vagyonosodás és kultúra terén azonban a nemzet óriásit haladt. De még sincs egyetlenegy irány sem, melyben már célhoz jutottunk, nincs egyetlenegy nemzeti eszme, melyet teljesen megvalósítottunk volna. Hol van még a nemzetiségi, felekezeti és osztálykülönbségek által mer nem szaggatott magyar nemzet? Hol van az egységesen, egy központ körül fejlődött művelt magyar társadalom? Hol van az egységesen, egy központ körül fejlődött művelt magyar társadalom? Hol van a polgárság? Hol a valamennyi réteg elitjéből alakult középosztály?

Mit végeztünk a jogegyenlőség, a demokratikus átalakulás, sőt akár a kultúra terén, hogy a magyar társadalom elbizakodhatnék?

Hol, mi által van a nemzeti lét annyira biztosítva, hogy társadalmunk büntetlenül élhetne — eszmék helyett — rögeszméinek?

E kérdésekre feleljenek, a kik a parlamentben és a sajtóban a társadalmat a hazafias aggodalom sugalta támadások ellen csak vaktában védelmezték.

A jogegyenlőség elleni hajsza.

Sokan azt hiszik, hogy az antiszemita mozgalom szűnő félben van. Igaz, hogy lármás volta megszűnt, hogy most már nagyobb azok száma, kik a rituális érvadásban, zsidó moralban s több e féle dologban nem hisz, de még mindig fennáll az ellenszenv és idegenkedés

melyet az antiszemita hazudozásai keltettek. Nézzünk csak szét a hivatalokba, és tapasztalni fogjuk, mily nagy különbséget tesznek itt a zsidó és nem zsidó között. Ez azonban nem csoda, hogy így van, mert mikor az államhivatalnok tudja, hogy oly állást foglal el, melyet zsidó el nem nyerhet csupán azért, mert zsidó, akkor nagyon természetes, hogy a zsidó iránt a lenézés bizonyos nemét tanusítja.

Nálunk a zsidótól mindent kívánnak. Legyen jó katona, jó hazafi, jó adófizető, jótékony, bőkezű, sat., de mikor arról van szó, hogy zsidó állam hivatalra pályázik akkor nyomban azzal állanak elő: Hiszen igaz, hogy tehetség és szorgalom mind jobban kvalifikálja őt mint a másikat, de hiába — zsidót alkalmazni nem lehet. Az állam hivatal eddig tehát kizárólag a bukott gentry dominiuma és a zsidót csak igenvonó rabszolgának tekintik.

Sokan nem akarják belátni, hogy az emancipáció olyan elv, mely a gyakorlatban is érvényesülni törekszik. A törvény nem azért egyenjogositotta a zsidókat, hogy ma is akármelyik falusi vagy városi kényur, szolgabíró vagy duodecz zsarnokocská engedelmes rabszolgáinak tartsák magokat. Egyenjogú polgárokká tette őket az állam s meg is követeli tőlök, hogy a szabad ember komoly önérzete fölbredjen lelkökben. Civis romanus sum — e három szóban nyert a római polgár teljes önérzete legimpozánsabb kifejezést. Magyar állampolgára tette az emancipáció a zsidó vallásu magyart és pedig nem azért, hogy a polgár továbbra is az apró zsarnokok alázas szolgája legyen, hanem, hogy a haza egyenjogú fiának tekintse magát. És az emancipáció e követelményével még nincs tisztában a magyar társadalom s innen van a mai reakció a zsidók ellen. A jogegyenlőség, mihelyt egyszer törvénybe foglaltatott, nem olyan általános frázis, mint a »szabadság, egyenlőség, testvériség«, melyel alkalmilag a tömeget bolondítani szokás, vagy mint például a felebaráti szeretet, melynek takarója alatt a legrutabb önzés és önkény is szabadon üzheti kicsapongásait. Az emancipáció nem üres elv, hanem konkrét valóság vagy azzá igyekszik lenni. És most midőn e törekvést látják mindenfelől a zsidókra támadnak és halátlansággal, tolokodással vádolják őket.

Emancipálták a zsidót, de azért azt követelik tőle, hogy mindig a régi rabszolga maradjon, egykori ura önkényének tárgya. Mit mondanánk az olyan háziurhoz, a ki készségesen felajánlja lakását a szomszédnak, de midőn ez egyik zugban elhelyezkedik, amaz neki támad és azzal vádolja, hogy saját házából ki akarja turni? Ilyesmi történik most a zsidó magyarokkal. Nagylelkűen meghívták őket az egyenjogúság dusan terített asztalához s midőn az eléjük tált ételeket meg akarják kóstolni, rájuk förmednek, szemtelen tolokodóknak nevezik őket, a kik más ételét el akarják enni előle. Emancipálták a zsidót, de csak úgy, mint Bécsben tettek azzal a magyar magnással, a kit a Nádasdy-Wesselényi mozgalomba való részvéte miatt bitófára ítélték, de kinek utóbb megkegyelmezték. Emlékeztetőül azonban nyakán kötelet kellett egész életén át viselnie, a kötél vége Bécsben volt. Így van ma a zsidóság; megadták neki a politikai jogokat, de ott hagyták nyakán a kötelet, hogy akármelyik léhűtő belékapaszkodhassék, mihelyt a zsidó gyakorlatilag használni akarja a jogokat, melyekkel a törvény felruházta. A legrovottabb magánéletü emberek prédikálnak morált az egész zsidóságnak; a legtudatlanabb egyének kotnyeleskednek vallásának reformja körül, a legkétesebb jellemek hazafiságra akarják tanítani s mindnyájoknak akad,

fájdalom, igen nagyszámu hívó közönségük. Zsidókérdéssé vált minden, mint a középkorban, midőn a pestist is a zsidóknak tulajdonították. Mire vezet e gyalázatos játék? Arra, hogy embereket becületes napi munkájokban zavarja s a társadalmi ellentéteket kifejleszse.

A régi gyűlölet és önzés által emelt válaszfal az emanczipáció óta nem hogy összeomlott volna, hanem legujabban épen szilárdult. És szilárdult a zsidók hozzájárulása nélkül; mert bármi nagyok egyesek hibái, melyeket bizonyára leplezgetni, szépíteni, nem fogunk, maga az egész felekezet hálás jóakarattal van eltelve a magyar állam iránt. De hazafias törekvéseit csak guny és szidalom, csak gyűlölködés és léha becsmélés jutalmazza. Más jutalmat még nem vett a magyar zsidóság. Pedig az emanczipáció egészben mindez ideig több előnyt hozott a magyar államnak, mint magoknak a zsidó vallásu magyaroknak, s azért a jogegyenlőség ellen indított hajsza olyan országban, mely annyi nehéz belső betegségben szenved, mint a mienk, nemcsak égbekiáltó méltatlanság, hanem valóságos bűn a magyar állam ellen.

A nagy-károlyi rendelet.

Lapunk mult heti számában Ily czimü közlemény jelent meg, melyet Neuman Gyula ur küldött be hozzánk. Mi kiadtuk a beküldött cikket, mert lapunk egyik feladata a jogegyenlőség elvének megtagadása által elkövetett sérelmeket a nyilvánosság ítélőszéke elé hozni, hogy ez uton orvoslást keressünk méltatlan támodások ellen. A sérelem, melyet Neuman ur elpanaszolt súlyos volt és ép azért annál nagyobb örömmel fogadjuk a czáfolatot melyet a nagykárolyi polgármester hozzánk intézett és a melyben határozottan kijelenti, hogy Neuman ur panasza alaptalan és tudositása légből kapott. A nyilatkozat, melyet Nagy-Károly városának nagyérdemü polgármestere beküldött ekkép hangzik:

Az Egyenlőség tek. szerkesztőségének

Budapesten.

Az Egyenlőség legutóbbi számában meglepett egy nagy-károlyi közlemény, mert a közlemény írójának atyja városi szolgálatban lévén, az ott nehézményezett állítólagos városi hatósági rendeletről értesülést szerezhetett volna.

Az állittatik eme közleményben ugyanis, miszerint e hatóság a zsidó felekezetü ifjuságot a kath. népiskolából kitiltotta volna. — Ezt ezen hatóság nem tette, mert a felekezeti népiskolák felett azok felekezetisége tekintetben intézkedni sem jogosított sem hivatott, az az illető felekezet iskolaszékének joghatósága.

Itt minden felekezetnek tehát a zsidóknak is kielégítő elemi iskolaja lévén — ily intézkedés ez idő szerint igen meglepő lenne.

Ama légből kapot közlemény helyreigazítását midőn kérem, maradtam sat.

Nagy-Károlyban 1885 jul 29-én.

Schusterich Ignác
polgármester.

H I R E K.

— Iskolai zárvizsga. A máté-salkai izr. iskolában julius hó 15 és 16-án lettek a vizsgálatok megtartva az iskolaszék, a szülők, nagyszámu vendégek és iskola-

barátok jelenlétében. Öröm volt hallgatni, hogy az első osztálytól kezdve egész a 4-ed osztálybeliéig mily szépen, értelmesen és alapossággal adtak feleleteket a legszebb, legtisztább magyarsággal. Meglepő volt az iskolázott, harmonicus ének, valamint a tornászatban az ügyesség is, a melyben a leánygyermek is kitüntek. Annál dicséretre méltóbb pedig ez, hogy nemcsak a szellemi fejlődésre, hanem a testedzésére is kiterjesztették a tanító urak figyelmeket; mert bizony bejárhatjuk az egész kerületet, nem fogjuk ezt találni. E szép eredmény oroszánrészre Hermán József és Rosenberg Sámuel tanító urakat illeti, kik teljes odaadással s lelkiismeretes buzgósággal teljesítették a tanítás nehéz munkáját, felfogván s tudván mindketten hivatásuk nagyságát s komolyságát. A vizsgálatok elnöke főt. Liebermann Kálmán rabbi ur volt. Ő az iskolának tántorithatlan és jeles igazgatója, ki úgy imponáló megjelenésével, mint atyai jósága és buzdítása által a gyermekek értelmi fejlődésének valódi geniusa volt. A vizsga fűszerezéséhez hozzájárult még Feldmann József rabbijeölt, a budapesti rabbi képző intézet derék, szép reményekre jogosított hallgatója velős és magvas beszédével, a melyben a növendékeknek szívére köti az önmunkásságot bármely téren és pályán legyenek is, mert ez — ugymond — a legbiztosabb garanciája a titztességes megélhetésnek. Mint e hazának édes gyermekeit a közös anya iránti hűségre és szeretetre buzdítja őket, figyelmeztetve, hogy ne hagyják magokat eltántoritani azáltal, hogy vannak hűtlen testvérek, kik rágalmaikkal s félreismeréseikkel e közös anyától elidegeníteni akarják őket; mert a hűtlen testvér bántalmi a jóra való okos gyermeknek anyja iránti forró szeretetét nem csökkentheti és hazánk törvényei előtt mindnyájan egyenlők vagyunk! A buzdítólag hatott beszéd általános elismerésben s tetzésben részesült. A lelkes beszédet hangos éljenekkel fogadta a közönség. Az ajándékok és szorgalomjegyek kiosztása után, a kised seregből álló s ugyancsak Herman tanító ur által vezetett chorus zárímát énekelt el, a mivel a vizsgálati ünnepély véget ért. A nagyszámu közönség a vizsga nagyszerü eredményének kellemes hatása alatt hagyta el a termet.

Bányai B.

— Pulszky Ferencz — Dr. Hirschler Ignatról.

A Magyar Salon augusztusi számában Pulszky Ferencz következőket ír Dr. Hirschler Ignácra, ennek főrendiházi taggá történt kineveztetése alkalmából: „Dr. Hirschler Ignác“ — így ír Pulszky — szemorvos, az akademia levelező tagja ugyan, de nem ezen a czimen jutott a főrendek közzé, nem is azért, hogy valamely miniszter vagy főrend testi vakságát kigyógyította volna, őt kizárólag azért nevezteték ki, mert zsidó és elnöke volt a zsidó kongresszusnak. Mindnyájan emlékezhetünk még, hogy a kormány másfél év előtt a zsidók és keresztények közti vegyes házasságról terjesztett be törvényjavaslatot, és miként ez a főrendek többségét annyira felbőszítette, hogy a méltóságos ház egyik tagja megfélekedve családjának katolikus hagyományairól, megtagadta a szentírás Jehováját és a magyarok pogány Istenéhez fohászodott fel. A törvényjavaslat megbukott a felsőházban s ezzel Tisza Kálmán végtére nem is gondolt sokat, nem akart hosszú keserü izenetsváltásba bocsátkozni; de azt, hogy egyszer kisebbségben marad, nem felejt el oly könnyen, s mivel a méltóságos főrendek megbotránkoztak azon gondolaton, hogy esetleg valamely gazdag zsidó bankárnak leánya a Levi vagy Kohn nemzetségből beléjuthatna családjukba, anélkül, hogy a keresztviz lemosta volna róla eredeti bűnét, körükbe ültette s hivatalos körükbe

behozta a vallásegynéltség czimén az eredeti zsidót. Igaz, hogy Dr. Hirschler a tudós, jámbor, ellene kifogást tenni nehéz, s nemcsak azok ismerik, kiket szembajokból kigyógyított, vagy kiknek elvesztett szemvilágát visszaadte, de a főrendek közül is sokan találkozhattak vele a kaszinóban, melynek ő évek óta tagja, ámbar abba csak igen ritkán jár el.

— A reformált izraelita egyház ügyében Budapest főváros kázonságához a vallás- és közoktatási miniszterium részéről 26748—1885. szám alatt következő leirat érkezett: »A budapesti reformált izr. egyház ideiglenes bizottságának hozzám intézett az iránti kérelme ellen, hogy hitelveiknek megfelelő ritus szerint magyar nyelven istentiszteleteket tarthasson és a hitoktatást hitczikkei szerint végeztethesse, részemről észrevétel nem forog fenn, épügy mint annak idején a keresztyény vallásfelekezethél felmerült hasonló esetben nem emeltetett nehézség az ellen, hogy a nazarénusok, bapbisták és egyéb törvényesen be nem vett felekezetek saját istentiszteletet tarthassanak. Hogy azonban e megerősített alapszabályokkal nem bíróggyülekezet figyelemmel kísérhető és összejövetelei rendőrig ellenőrizhetők legyenek, a nevezett bizottság beadványát a m. kir. belügyminiszter ur rendelkezésére bocsátottam, miről a közönséget dr. Herzfeld Samu budapesti ügyvéd és ideiglenes elnök értesítése végett oly megjegyzéssel tudósítom, hogy a budapesti ref. izr. egyház

ideiglenes bizottsága által hozzám megerősítés végett bemutatott alapszabálytervezet dogmatikai szempontból teendő véleményes nyilatkozat végett annak idején az orsz. izr. rabbiképző intézett tanártestületének adtam ki, a hol még ez idő szerint tárgyalás alatt van. Budapest, 1885. jul. 17-én. Trefort.

Felhívás előfizetésre!

Azon t. előfizetők számára, kiknek előfizetésük augusztus hó elején lejár, lapunk mult heti számához postautalványokat mellékelünk azzal a kérelemmel, hogy megrendeléseiket mielőbb megújítani méltóztassanak.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve	8 frt.
Félévre	4 „
Negyedévre	2 „

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (V. ker., hajnal-utca 2. sz. küldendők.)

A kiadóhivatal.

Hirdetések.

28. csoport a kiállításban.

A czimre tessék figyelni!

Nagyszerű butor-eladás.

A helyiség átalakítása végett a nagyszerű butorraktár mélyen a bevásárlási ár alatt eladva lesz. Nagy raktár szabadalmazott gyermeköltöző szekrényekben fürdő-berendezéssel és mázolt előszoba-berendezésekben.

TERNÓ!

Névjegyzéke

azon 283 szerencsés nyerőnek, melyek Mihalik János matematikus urtól (Budapest, kerepesi út 74. szám, I. emelet 7. ajtó) kapott számokra a legutóbbi bécsi húzásban ternó-nyereményt értek el. A 283 közül eddig 21 nyerőtől érkezvén sürgöny és köszönetirat Mihalik urhoz, ezek neve és pontos czime ezennel közzététetik avégből, hogy tudakozhassék bárki az illetőknél nyereményük tényleg megtörténtéről, és győződhessék meg mindenki Mihalik János ur kiténő szellemi tehetőségéről. Valóban! csakis Mihalik ur képes oly számképleteket kiszámítani, oly dicső sikereket felmutatni, melyek már számtalan embert boldogítottak, úgy hogy ezer meg ezer ember csakis neki köszönheti gazdagságát és örömteljes jóllétét. Ne mulassza el senki Mihalik urhoz fordulni szerencseszámokért, miáltal mindenki saját javára meggyőződhetik arról, hogy Mihalik ur a jelenkor legnagyobb számművésze, hogy egyedül Mihalik János ur szíves közreműködésével érhetni el szerencsét biztos ternonyereményt. — Tisztelettel: Paska János, tanár Zimonyban 4800 frt. Hadinger Miksa, Wien, VII., Zollergasse Nr. 32, II. St. 1440 frt. Peham József, Peuerbach Nr. 175, Oberösterreich 720 frt. Bartl Antal, borbélysegéd, Budapest, VI., Szondy-utca 55. szám 960 frt. Szabó József, szabó, Budapest, IX., mester-utca 56. szám, 2160 frt. Czermak József, szabó Budapest, Ranolder-utca 11. sz. IX. ker. 2160 frt. Demeter Erzsébet, Budapest VI. Szondy-utca 55. sz. 6. ajtó. 960 frt. Hubatsék József, Budapest VI. Bulesu-utca 5 sz. 2. ajtó, czipész 960 frt. Dömötör József kocsivezető a cs. kir. osztr. magy. vasutnál Budapest 1152 frt. Gorgest Mária Z'in Nr. 52 l. Post Napa redl 2400 frt. Bonda Alajos Risut bei Schlan 4800 frt. Sander Mihály, Wien V. Bez. Sengergasse Nr. 1. III. Stock Thür 12. 3600 frt. Böchheim-r Ferencz Wien VI. Bez. Gumpendorferstrasse Nr. 102 ezüstműves 2400 frt. Bleha Johann, Prag Karmelitergasse Nr. 15. Kleinseite 3600 frt. Svoboda Ferencz, Gmunden 1160 frt. Wenusch Amalia, Wien I. Bez. Kleblattgasse Nr. 11. Thür 8. 960 frt. Lesmann Benjamin Stiepar au I. P. Nedweditz, in Mähren 2880 frt. Griesbach Franz Steinmetz Graz 960 frt. Gutmann Leopold, Damenschneider Neumarkt, Heugasse 14. 1920 frt. Zepp Arnold Langangut Oekenom 2400 frt. Eckhart Josef, Altstadt. Linzer Strasse Nr. 12 neu, Klavierlehrer 960 frt. — További sürgönyök és köszönetiratok beérkezte után következik a folytatása ezen „Ternonyeremény-jegyzéknek. — Mihalik János urhoz, Budapest, kerepesi-ut 74. sz. I. em. 7. ajtó czimzett levelekhez válasz végett 3 db 5 kros bélyeg esatolandó.